

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
John Dagobert
Landskapsarkitekt
0501 - 60 54 23

YTTRANDE
2005-06-30

Diarienummer
549-27540-2005

Sida
1(4)

Bergsstaten
Slaggatan 13
791 71 FALUN

Yttrande över ansökningar om undersökningstillstånd i Falköpings, Skövde och Tidaholms kommuner

Länsstyrelsens yttrande

Länsstyrelsen avstyrker att undersökningstillstånd enligt minerallagen meddelas för de båda ansökningarna Gerumsberget nr 1 och Gerumsberget nr 2 mot bakgrund av:

- Att områdena hyser stora naturvärden.
- Att områdena hyser stora kulturvärden.
- Att risken för påverkan på grundvatten och vattendrag är påtaglig.
- Att områdena har en komplex berggrund som medför stora svårigheter för bedömningar av påverkan på grundvattnet.
- Att ansökan är så kortfattad att det inte går att bedöma vilka konsekvenser ett undersökningstillstånd kommer att medföra för miljön och inte heller vilka ytterligare tillstånd som kommer att krävas.

Bakgrund

Aktuellt område är ett mycket rikt område på många sätt. Områdena är till stora delar av riksintresse för naturvård och kulturmiljövård och delar av område Gerumsberget nr 2 även av riksintresse för friluftsliv, allt enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Eventuella verksamheter får inte påtagligt skada riksintressena. Påtaglig skada kan uppstå genom skada på ett eller flera ingående värdeområden.

Inom områdena finns flertalet naturreservat, Natura 2000-områden och några planerade naturreservat. Några av dem är beroende av framträngande grundvatten eller rörligt grundvatten för bevarande av naturvärdena. Här finns också biotopskyddsområden och områden med skydd för landskapsbilden. Inom dessa områden krävs tillstånd eller dispens för att utföra vissa åtgärder. När det gäller Natura 2000-områden kan även åtgärder utanför området kräva tillstånd om åtgärden på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Vad som kräver tillstånd och dispenser är olika för de olika områdena men ingrepp i marken, t.ex. grävning/schaktning är oftast reglerat. Se bifogade kartorna bilaga 3 och 9.

Utöver dessa i lag skyddade naturområdena finns i de ansökta områdena otaliga hänsynskrävande naturområden där försiktighetsmått ska vidtas vid

verksamheter. Det kan till exempel handla om åtgärder för att förhindra körskador m.m. De typer av områden som kräver särskild hänsyn vid verksamhet är bland annat inventerade våtmarker, inventerade ängs- och hagmarker, sumpskogar nyckelbiotoper m.m. Se bifogade kartorna bilaga 6 och 12.

I de två områden som ansökan avser finns också många fornlämningar, kyrkor, begravningsplatser och byggnadsminnen som är skyddade enligt kulturminneslagen. Åtgärder i eller i anslutning till ett sådant objekt kräver särskilt tillstånd från Länsstyrelsens kulturmiljöenhet. Se de bifogade kartorna, bilaga 4 och 10.

De ovan nämnda underlagsmaterialen och några till finns att hämta hem från Länsstyrelsen i digital form, se Länsstyrelsens hemsida www.o.lst.se. Vid frågor kontakta Jonas Andersson, 0501-60 58 56.

Bergarten alunskiffer innehåller en rad av metaller som kan ha giftig inverkan i sin omgivning om metallerna vid tillsats av kemikalier löses ut från berggrunden. Flera av de förekommande metallerna i alunskiffern får i vatten en toxisk inverkan på växt- och djurliv vid halter över de normalt förekommande i området. Området aktuellt för ansökan är beläget i Hornborgasjöns avrinningsområde. Hornborgasjöns viktigaste tillflöde, Hornborgaån, har en bottenfauna som betraktas som en av landets artrikaste.

Alunskiffern i Västergötland överlagrar en sandstensberggrund, vars grundvattenakvifer utgör en mycket viktig dricksvattentillgång för såväl kommunala som enskilda dricksvattentäcker.

Inom området, vid Ranstad, bröts på 1960-talet uran. Ett omfattande efterbehandlingsarbete av dagbrottet och gruvavfallsområdet har genomförts med en mycket hög ambition med syfte att minska påverkan i omgivningen av uranbrytningens miljöeffekter.

De av riksdagen fastställda miljömålen och EGs ramdirektiv för vatten strävar mot att våra vatten- och grundvattentillgångar ska ha god kvalitet. Enligt ramdirektivet ska allt grundvatten skyddas mot kvalitetsförsämringar. Både miljömålen och ramdirektivet har lagstöd bland annat i miljöbalkens 2 kapitel, allmänna hänsynsregler m.m.

Mot denna bakgrund är det av yttersta vikt att ny mineralprospektering och eventuell efterföljande utvinning av metaller i alunskiffern inte får ha en negativ påverkan på miljön i området.

Länsstyrelsens synpunkter på aktuella ansökningar

Av de inlämnade ansökningarna om undersökningstillstånd enligt minerallagen framgår inte omfattningen eller metodiken för dessa och de miljökonsekvenser som de kan vara förenade med. Det framgår t.ex. inte om

ett undersökningstillstånd avses medföra grävning, borrhning eller kanske till och med att pröva om in situ-metoden fungerar i de aktuella områdena.

Eftersom mineralprospekteringen är avsedd att efterföljas av en kommersiell metallutvinning bör dessutom en ansökan om undersökningstillstånd också kunna redovisa en sammanfattning av metoden för metallutvinning, såsom erfarenheter av den tilltänkta in situ behandlingen av alunskiffern, typ av processkemikalier, hur lakvattnet ska handhas i det slutna systemet och åtgärder som avses vidtas till skydd för miljön. De erfarenheter Länsstyrelsen hittills har kunnat ta del av visar att den angivna in situ-metodiken kan förorsaka mycket omfattande miljöproblem. Även om syrorna som används under urlakningen kan anses vara naturliga så kan dessa tillsammans med löst Mo och Ni och andra metaller som finns i alunskiffer transporteras långt. Berggrundens täthet och spricksystem är avgörande för verksamhetens påverkansområde. I ansökan bör därför även redovisas en karta över spricksystem i berggrunden. Länsstyrelsens erfarenhet är att omgivande bergarter är genomsläppliga. Eftersom sandstenen underlagrar alunskiffern så kan lakvatten som läcker ut spridas mycket långt, upp till flera mil och utgöra ett hot mot grundvatten över stora arealer.

Länsstyrelsens slutsats är att de nuvarande ansökningarna bör avslås och att en eventuell ny ansökan måste innehålla de uppgifter som gör det möjligt att få en uppfattning av projektets miljökonsekvenser, framför allt av verksamheten som omfattas av undersökningstillståndet men även av den tilltänkta utvinningen. Om undersökningstillstånd ändå medges bör tillståndshavaren uppmanas att inför alla åtgärder i fält söka erforderliga tillstånd hos Länsstyrelsen eller samråda med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

I detta yttrande har tf enhetschef Katarina van Berlekom beslutat och landskapsarkitekt John Dagobert varit föredragande. I ärendets handläggning har även företrädare för miljöskydds-enheten, vattenvårds-enheten, kulturmiljö-enheten och samhällsbyggnads-enheten deltagit.

Katarina van Berlekom

John Dagobert

Bilaga:

1. Karta över Gerumsberget nr 1.
2. Karta över områden av riksintresse inom område Gerumsberget nr 1.
3. Karta över skyddade områden inom område Gerumsberget nr 1.
4. Karta över skyddade kulturmiljöer inom område Gerumsberget nr 1.
5. Karta över värdefulla grundvattenområden inom område Gerumsberget nr 1.
6. Karta över hänsynskrävande naturmiljöer inom område Gerumsberget nr 1.
7. Karta över Gerumsberget nr 2.
8. Karta över områden av riksintresse inom område Gerumsberget nr 2.
9. Karta över skyddade områden inom område Gerumsberget nr 2.
10. Karta över skyddade kulturmiljöer inom område Gerumsberget nr 2.
11. Karta över värdefulla grundvattenområden inom område Gerumsberget nr 2.
12. Karta över hänsynskrävande naturmiljöer inom område Gerumsberget nr 2.

Kopia till:

Akten

Miljönämnden i Falköpings kommun

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Skövde kommun

Miljö- och byggnadsnämnden i Tidaholms kommun

HL

UL

JR

MV

AKL

ABS

BT

JD

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Johan Jannert

Biolog, Projektledare
Naturvårds- och fiskeenheten

Vänliga hälsningar
Johan Jannert

Adress
542 85 Mariestad

Besöksadress
Hamngatan 1

Telefon/Mobil
0501 - 60 54 14
0701 - 80 54 14

Telefax
0501 - 60 54 40

E-post
johan.jannert@o.lst.se